

Kauppa- ja teollisuusministeriö
PL 32
00023 Valtioneuvosto

Asia Lausunto teollisoikeudellisen asiamiesjärjestelmän kehittämistyöryhmän muistiosta

Pyydettyinä lausuntona teollisoikeudellisen asiamiesjärjestelmän kehittämistyöryhmän muistiosta IPR University Center esittää kunnioittavasti kauppa- ja teollisuusministeriölle seuraavan.

Yleistä

Mietintöön sisältyvät ehdotukset ovat oikeansuuntaisia ja kannatettavia. IPR University Center pitää tärkeänä, että patenti- ja tavaramerkkiasiamiesten rekisteröintiä ja sitä edeltävää tutkintoa koskeva hanke pikaisesti toteutetaan esitetyltä pohjalta. Uudistus olisi merkittävä parannus erityisesti tavaramerkkiasiamiestoiminnan kannalta, joka tällä hetkellä on kokonaan vailla rekisteröintijärjestelmää Suomessa. IPR University Center haluaa kuitenkin jatkovalmistelua varten tuoda esiin joitakin näkökohtia, jotka käsityksemme mukaan ansaitsevat mietinnössä esitettyä enemmän huomioita.

Tavaramerkkiasiamiesten rekisteröinnin tarve

Varsinkin tavaramerkkiasiamiesten osalta erityiseen tutkintoon perustuvan rekisteröintijärjestelmän käyttöönottoa puoltaa se, että tavaramerkkien taloudellinen arvo on yhä merkittävämpi osa yrityksen varallisuutta. Lisäksi liike-elämässä tapahtunut viimeaikainen kehitys viittaa siihen, että tavaramerkkien merkitys liiketoiminnan välineenä tulee vielä entisestään kasvamaan. Näin ollen myös tavaramerkin oikeudellisen suojauksen ja valvonnan merkitys yritysten toiminnalle on väistämättä korostunut. Asiamiestoiminnalle asetettavien vaatimusten tulisi siten kasvaa samassa suhteessa.

Tavaramerkkiasiamiestoiminnassa erityisasiantuntemuksen tarvetta on merkittävästi kasvattanut myös se, että sisämarkkinoiden myötä sekä tavaramerkin ennakkotutkimuksen että suojauksen tulee käytännössä lähes aina suuntautua kotimarkkinoita laajemmalle.

Tavaramerkkilainsäädännön harmonisoinnin ja erillisen yhteisön tavaramerkkiä koskevan rekisteröintijärjestelmän kehittymisen myötä tavaramerkkiasiamieheltä edellytetään aikaisempaa huomattavasti laajemman oikeuskäytännön ja säädöskehityksen seuraamista. Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ja yhteisöjen tuomioistuimen tavaramerkejä koskevat ratkaisut ovat ennakkotapauksina tulleet kotimaisten ratkaisujen rinnalle. Määrällisesti näitä ratkaisuja annetaan huomattavasti kotimaisia korkeimpien oikeuksien ja hovioikeuksien ratkaisuja enemmän. Toisaalta patenti- ja rekisterihallituksen ratkaisukäytännön lisäksi myös sisämarkkinoiden harmonisointiviraston tavaramerkkiosaston ja valituslautakuntien antamilla ratkaisuilla on tavaramerkin oikeudenhaltijoiden kannalta merkitystä. Pelkästään asiamiehiltä edellytettävän, hallittavan oikeuskäytännön määrä on siten jopa yli satakertaistunut.

Menestyksenkäs asiameistoiminta edellyttää siten ajankohtaisen laintulkinta- ja ratkaisukäytännön tuntemista kattavasti koko tavaramerkkioikeuden alalta ja erityisesti hakemus-, väite- sekä mitättömyysprosesseihin liittyen. Tavaramerkkioikeudellisesti relevantin oikeuskäytännön ymmärtäminen edellyttää myös yhteisöoikeuden periaatteiden tuntemista ja toisaalta aikaisempaa laajempaa kielitaitoa.

Tavaramerkkiasiamiesten palveluiden laadun varmistamiseksi ja siten käyttäjien oikeusturvan kannalta ehdotettu tutkinto ja valvontajärjestelmä ovat ensisijaisen tärkeitä.

Patenttialalla ja patenttiasiamiesten toiminnan osalta on löydettävissä vastaavat kehityspiirteet. Keksintöjen riittävällä suojauksella saattaa olla yritysten liiketoiminnalle ja taloudelliselle kannattavuudelle keskeinen merkitys. Myös patenttialan kansainvälinen sääntely kehitty nopeasti ja alalla toimiminen edellyttää erityisasiantuntemusta. Nykyisen rekisteröintijärjestelmän kehittäminen niin, että asiamieheksi pyrkivien osaaminen voidaan todeta, on varsinkin pienten ja keskisuurten yritysten kannalta ensiarvoisen tärkeää. Erityisen ammattinimikkeen varaaminen rekisteröityjen patenttiasiamiesten käyttöön parantaa käyttäjien mahdollisuuksia arvioida palvelun tarjoajan osaamista. Myös rekisteröintijärjestelmään liitettäväksi ehdotettu valvonta parantaa käyttäjien oikeusturvaa.

Jatkuvan koulutuksen vaatimus

Rekisteröintiä koskevat siirtymäsäännökset antavat mahdollisuuden jo alalla toimiville rekisteröityä ilman tutkintoa. Tämä on kohtuullista ja se noudattaa samaa käytäntöä, jota sovellettiin Suomen liittyessä Euroopan patenttisopimukseen.

Ammatissa toimiminen edellyttää ammattitaidon ylläpitämistä ja jatkuvaa koulutusta. Koska suunnitelluilla patenti- ja tavaramerkkiasiamiesrekistereillä tavoitellaan muun muassa sitä, että käyttäjät voivat luottaa rekisteröityjen asiameiesten ammattitaitoon, IPR University Center esittää harkittavaksi, että laissa asetettaisiin rekisteröinnin voimassa pysymisen edellytykseksi tietty vähimmäiskoulutus, joka teollisoikeusasiamiehen tulisi esimerkiksi kolmivuositain hankkia. Vähimmäiskoulutuksen taso ja määrä vahvistettaisiin erikseen, mutta periaate olisi vahvistettava laissa.

Teollisoikeusasiamieslautakunta

Käytännössä teollisoikeusasiamieslautakunnasta tulee patenti- ja tavaramerkkiasiamiesrekistereiden ja myös ammatinharjoittamisen kannalta hyvin tärkeä elin. Lautakunta järjestää tutkinnot, valvoo asiameiesten toimintaa, antaa eettisiä ohjeita ja toimii kurinpitoelimenä. Lautakunnan kokoonpanoon onkin kiinnitettävä erityistä huomiota ja siinä tulee erityisesti taata myös patenti- ja tavaramerkkijärjestelmien käyttäjien edustus, jotta tutkinnossa otetaan riittävästi huomioon yritysten ja muiden oikeudenhaltijoiden käytännön tarpeet.

Helsingissä 13.8.2004

Niklas Bruun
 Professori, johtaja
 IPR University Center